

પ્રક્રિયા સુરક્ષા શું છે ?

જુલાઈ - ૨૦૦૮

બધા જોખમો સમાન નથી હોતા તથા તેમના સરખા પરીણામ પણ નથી હોતા. વ્યક્તિગત અથવા કામકાજ વખતના સુરક્ષા જોખમોથી થતા અકસ્માત જેવા કે લપસી પડવું, પડી જવું, વાગવું અને વાહન અકસ્માત સાધારણ રીતે એકાદ વ્યક્તિગત કામદારને અસર કરે છે. બીજી બાજુ, પ્રક્રિયા સુરક્ષાના જોખમો, મોટા અકસ્માતો જેવા કે ગંભીર અસર કરવાની સંભાવનાવાળા પદાર્થોનું નીકળવું, આગ, વિસ્ફોટ તથા બંને, સર્જી શકે છે. પ્રક્રિયા સુરક્ષાને કારણે થતાં અકસ્માતોની અસરો વિનાશકારી હોય છે. તથા તે મોટા પ્રમાણમાં ઈજાઓ અને મૃત્યુ નીપજાવે છે, સાથે સાથે મોટા પ્રમાણમાં આર્થિક, સરસામાન અને વાતાવરણને નુકશાન પહોંચાડે છે. પ્રક્રિયા સુરક્ષા અકસ્માતો, કારખાનામાં કામ કરતાં માણસો તથા આજુબાજુમાં રહેતી જાહેર જનતાને પણ નુકશાન પહોંચાડી શકે છે. આ કારણથી જ પ્રક્રિયા સુરક્ષાનું વ્યવસ્થાપન, ડીઝાઈન અને ઈજનેરી વ્યવસ્થા, જોખમોનું એસેસમેન્ટ, અકસ્માતની તપાસ, વ્યવસ્થાપનમાં બદલાવ, ઈન્સપેક્શન ટેસ્ટીંગ અને સાધનોની જાળવણી, અસરકારક પ્રક્રિયાનું નિયમન તથા એલાર્મ, વપરાશ તથા જાળવણીની પદ્ધતિઓ, માણસોને તાલીમ અને વ્યક્તિગત ફેક્ટર વિગેરેનું ધ્યાન રાખે

પ્રક્રિયા સુરક્ષા

વ્યક્તિગત સુરક્ષા

એક સમજણ

ઓસ્ટ્રેલિયાની રાષ્ટ્રીય યુનીવર્સિટીના પ્રોફેસર એન્ડ્રુ હોકીન્સ એ વ્યક્તિગત સુરક્ષા તથા પ્રક્રિયા સુરક્ષા વચ્ચેનો ભેદ નીચે પ્રમાણેના ઉદાહરણથી આપ્યો. હવાઈ ઈન્ડસ્ટ્રીઝમાં સામાન ઊંચકનાર તથા લઈ જનારની સુરક્ષા માટે ખૂબ ધ્યાન આપવામાં આવે છે. જેમ કે, પીઠનો અને સ્નાયુનો દુઃખાવો (વ્યક્તિગત સુરક્ષા), પરંતુ કોઈપણ એર લાઈન્સએ એમ ન વિચાર્યું કે આ ઈજા ઓછી કરવાના તેમના પ્રયાસોથી ફ્લાઈટની સુરક્ષા (પ્રક્રિયા સુરક્ષાને સમકક્ષ)માં સુધારો થશે. આ અલગ અલગ સુરક્ષાની ચિંતાઓ માટે જુદી જુદી પ્રવૃત્તિઓ તથા કાર્યક્રમો કરવા પડે.

શું તમે જાણો છો ?

- સારી વ્યક્તિગત સુરક્ષાનું પરીણામ, સારી સુરક્ષા પ્રક્રિયાના પરીણામની ગેરંટી નથી આપતું. આમ જોવા જઈએ તો આમાં ઘણી બધી સમાનતા છે, જેમ કે સારી સુરક્ષા સુસંસ્કૃતિ અને વલણ; સારી પ્રક્રિયા સુરક્ષાના પરીણામ જે રસાયણ વપરાતું હોય કે સંગ્રહ કરાતું હોય તેની સાથે સંકળાયેલા જોખમોનું ઉડાણપૂર્વકની સમજણ, અને પ્લાન્ટની પ્રક્રિયા તેને અનુલક્ષી ને ચલાવવા ઉપર રહેલું છે.
- સુરક્ષા માપવા માટે સામાન્ય રીતે વપરાતા ઈજાઓના આંકડા, અકસ્માતથી ગુમાવેલા સમયના આંકડા, કામના ગુમાવેલા દિવસો વિગેરે સુચકાંકો પ્રક્રિયા સુરક્ષાના પરીણામ માટે બરાબર નથી. આવતા મહીનાનાં બેકનમાં પ્રક્રિયા સુરક્ષા માટે ઉપયોગી એવી ચર્ચા કરીશું.

તમે શું કરી શકો ?

- તમારા પ્લાન્ટમાં રહેલા પદાર્થોના વિશિષ્ટ જોખમો વિશે જાણો અને આ પદાર્થો સુરક્ષિત રીતે વાપરવામાં તમારી જવાબદારી વિશે અવગત રહો.
- તમારા પ્લાન્ટમાં ઉત્પાદન, સંગ્રહ, વહન, ફરીથી પેકીંગ અથવા બીજા ઓપરેશનને લીધે રહેલાં વિશિષ્ટ જોખમો વિશે જાણો.
- પ્રક્રિયાના જોખમોનું વિશ્લેષણ, વ્યવસ્થાપનમાં બદલાવ, અકસ્માતની જાણકારી અને તપાસ, મરમ્મત અને ટેસ્ટીંગ, સુરક્ષિત કાર્ય પદ્ધતિઓ અને પ્રક્રિયામાં તમારી ભૂમિકા વિશે જાણો.

પ્રક્રિયા સુરક્ષા એ બધાની જવાબદારી છે !